

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№. 67.

Vtorik 19. Listopada

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradne naznanila.

Dvorno žalovanje,

ki se bo za rajnko c. k. svitlost presvitliga nadvojvoda Ferdinanda Karla Jožefa od Avstrija-Este, po najvišji naredbi od četertka, 14. novembra 1850, skoz 12 dni z sledečo premembo obhajalo.

Pervih šest dni, t. j. od 14. noter do 19. novembra bodo c. k. tajni svetovavci, kamorniki in stolniki v črni obleki z počrnenim mečem opravljeni.

Poslednjih šest dni, t. j. od 20. noter do 25. novembra v imenovani obleki z pobarvanimi meči.

Ali v obeh premembah, v mali vradni obleki z tanjčino na levi rami, tudi po stopnji dvorniga žalovanja, z počrnenim mečem.

Najvišji in višji gospe, potem gospe bodo pervih šest dni v črni svilni obleki, v črnem glavnem kinču in garnituri, potem v črnem kinču napravljene.

Poslednjih šest dni pa v imenovani obleki v glavnem kinču in garnituri špic ali blond v pristnem kinču napravljene.

11. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXIII. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v madjarsko-poljsko-, horvaško-serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil v edino-nemškem, potem v česko-talijansko in slovensko-nemškem dvojnem izdanju 19. junija 1850 izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 236. Casarski patent od 17. junija 1850, s katerim se začasni kazenski red od 17. januarja 1850 (XVII. del državniga zakonika in vladniga lista št. 25) v kronovinah na Avstrijskem pod in nad Anizo, Solnograškem, Štajarskem, Koroškem, v Terstu, na Goriškem, v Gradiški in Istrii, na Tirolskem in Vorarlberškem, Českem, Moravskem in Silezkem od 1. julija 1850 v moč dene in več drugih dopolnitivnih predpisov kazenski red zadevajočih zavkaže.

Dunaj 13. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

16. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXLIX. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v edino-nemškem, kakor tudi vsih drugih devetih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 443. Ukaz ministra bogočastja in uka od 18. oktobra 1850, ki zapopade odloče čez zedinjenje gimnazijalniga učenja in čez privatno učenje za kronovine Avstrijsko pod in nad Anizo, Solnograško, Tirolsko, Štajarsko, Koroško, Krajnsko, Terst in Primorsko, Dalmatinsko, Česko, Moravsko, Silesko, Galicio in Bukovino.

Tudi 16. november 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXXII. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 9. oktobra 1850 v edino-nemškem, 6. novembra 1850 pa v česko- in slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, v poljsko-, rusinsko-, horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 373. Ukaz ministra bogočastja in uka od 11. septembra 1850, s katerim se dvignejo letni doneski tešenski evangelski gimnazij ohraniti, ktere so dozdej občine augsburške in helvetiške vere morale odrajtovati.

Št. 374. Cesarski patent od 25. septembra 1850, s katerim se vodila vstanové, po katerih se je ravnati pri odškodovanju istin pri vsih rečeh, ki so po zemljišnem odškodovanju dvignjene ali pa za take spoznane, ki se morajo odškodovati.

Št. 375. Razpis ministra kupčije od 30. septembra 1850, s katerim se v porazumljenju z ministram notrajnih zadev, od 1. novembra 1850 na spodnjem Avstrijskem, na kmetih naredba v prodaji govejiga mesa začasno dvigne, in pravila vstanove zoper zlo rabo pomanjkajnja zastopnosti od strani mesarjev v prodraženje mesa.

Št. 376. Vkaz ministra notrajnih zadev od 1. oktobra 1850 v zadevi začasniga vravnajnja javne medicinalne oskerbnije.

Št. 377. Razpis ministra denarstva od 3. oktobra 1850, s katerim se ravnaje z 5 percentnimi obligacijami dvorni kamre redne št. 228, ki so bile 1. oktobra t. l. srečkane, naznani.

Dunaj 15. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

14. Listopada 1850 je bil izdan in razposlan XXIX. del deželnega zakonika in vladniga lista za krajnske kronovine, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih CXXXIV do CXXXVI občniga državniga zakonika in vladniga lista. — Ukaz c. k. krajnskiga deželnega poglavarstva od 20. Kozoperska 1850. Začasne pravila zastran ohranjenja kantonskih in soseskih cest.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dunaj 13. novembra. V Dunajskih novinah smo brali v nevradnim delu sostavk, ki bi imel nek predlog viši deželne sodnije in nek sklep ministra pravice razjasniti. De pa ta sostavk nikakor od vlade priti ni mogel, nam trije uzroki govore. Pervi smov vstavni državi navajeni vse, kar vlada zastran celih dežel al ljudstev sklene in naredi, v vradnim delu Dunajskih novin brati. Zaupanje v vlado nam še ni tako upadlo, de bi jo zdaj na enkrat natolcevali, de noče svojih naredb več očitno in pošteno na znanje dajati. Drugič je tudi že jezik vladnih sostavkov, od tistiga, ki

smo ga v Dunajskih novinah brali, popolnoma razločen. Vlada govori, kakor se spodobi, jasno, odkrito in brez ovinkov. Tisti sostavk je pa tako spleten, zamotan in clo smešen, de bi velika krivica proti vladi bila, de bi njo za studente te pisarije držali. In tretji pristopi še okoljsina, de za to naredbo, ki jo omenjeni sostavk vladi podtika, tisti možje, ki so pri ministeriju clo nič ne vedo. Vse tedaj, kar more nad tem biti, je, de je nar berž viši sodnija ministru pravice težave zastran pisanja v slovenskim jeziku naznanila in de je minister odgovoril, de se v začetku še ne more za zlo vzeti, ako uradniki dobro in pa sploh v slovenšini ne pišejo. Tega se je pa berž nekdo poprijel, je okolišine poviksal, vse na tanko obrisal in tako tisti ne ravno preveč v narodnim in tedaj vstavnim duhu pisan sostavk izblodil, ki smo ga v nevradnim delu Dun. novin brali.

Še bolj pa nam naznani zapopadek tega sostavka, kako malo de se z vlado veže. On pravi, de vradniki po slovenskih krajih sicer gladko slovensko govore, de pa skor nihče slovenskiga pisati ne zna. Po mojih in gotovo tudi po mislih vsih pametnih mož se tisti, ki gladko kak jezik govori, v majhnim času tudi pisanja tega jezika privadi *). Besede pa, de skor nihče uradnikov po slovensko pisati ne zna, niso res, zakaj že mi jih veliko poznamo, kterim slovenska beseda tudi gladko na papirju teče. Tisti sostavk pravi potem, de se je zraven viši deželne sodnije tudi general-prokurator Ulepič pri vladi poganjal, de bi slovenšina v pisarnicah zopet jenjala. Tudi to moramo za gerdo laž razglasiti, zakaj kdo ne ve, de se je na državnim zboru ravno g. Ulepič nar bolj za osnovo slovenskiga vseučiliša v Ljubljani potegoval. Abotno bi bilo, de bi g. Ulepiča, ki je še pred letam slovenski jezik za razlaganje nar bolj učnih reči dovolj omikaniga cenil, zdaj obdolžili, de ga še za preveč neotesaniga derži, de bi se v njim prosti zapisniki pisali, pri kterih ni na čistost jezika, ampak na natančni zapis tega, kar toženi al tožnik pripoveduje, gledati. Nar bolj smešno v celim sostavku je pa to, de pisatelj iz tega, ker uradniki slovensine pisati ne znajo, berž sklene, de je slovenski jezik presirov, de bi se zamogel v pisarnicah rabiti. Kaj taciga se malokdej kje bere in sliši. Po tem takim bi tudi našiga dela sveta Evrope ne bilo, zato, ker Kitajci zanjga ne vedo. De bi pa vender tistiga sostavka pisatelj in njegova stranka ne mislili, de se jim le z besedami po robu slavimo, moramo vender še povedati, de jezik, v kterim se nar teži vsili znanost kemija, v kterim se državni in deželni zakonik, v kterim se sodnajska terminologija, kriminalna pravda in druge take važne in težke reči lepo, gladko, čisto in lahko umevno pišejo, ne more ravno na tako nizki stopnji izobraženosti biti.

*) To je gotovo jasno, saj toliko, de bo tisto znal zapisati, kar mu priče, toženc itd. pripoveduje in povabila narediti; saj pri sodnih družiga nitako potreba.

Če bi bil minister pravice res tisti tako imenovani predlog viši deželne sodnije in g. Ulepiča dovolil, bi bil gotovo tudi potem gg. Cigaletu in Bučarju na znanje dal, da ni več potreba, jima postav v slovenski jezik predstavljati. Ker pa minister tega ni storil, moramo pa tudi tisti sklep za zmišljavo pisatelja in ves sestavk za misli človeka deržati, ki ima od vstavnega življenja malo zapopadkov. Terno upamo, da se bo slovenski jezik tudi z naprej v pisarnicah rabil. De bi pa vender taci spisov več ne brali, bi bilo pa za vse reči nar bolj prav, ko bi Slovenci in slasti Ljubljanski županijski odbor zaupne može izvolili, ki bi na Dunaj prišli vladi vošila, želje in potrebe slovenskiga ljudstva predložili in ji vse zadeve in okolišine na tanko razložili. To so storili tudi drugi narodi kakor p. serbski in valaški. De bi zaupni može pri vladi nar več opravili, je gotovo in skušnja omenjenih narodov priča.

Govorjenje od vojske je nekoliko potihnilo, ker se je poruska vlada z avstrijsko zopet v pogovore spustila. Pa še popred, ko štrina ni bila tako zamotana, niso pogovori ne le nič vspeha imeli, ampak se vnetilo če dalje bolj podpihali. Tudi vlada kakor se zdi, upamalo od razgovarjanja, zakaj vojaške priprave gredo krepko svojo pot naprej. Od juga in izhoda korakajo regimenti proti severu. Česke meje so polne vojašne, tako da jih je samo okoli terdnjave Josefstadt 30,000. Sicer se pa vojska že tudi na gornim Moravskim in v Slezii nabira. Tej novi armadi bo Šlik zapovedoval, ki neprenehama pomoči iz Ogerskiga in Galicije dobiva. Sliši se, da bo v vsim skupej, če se boj začne 400,000 vojakov čez Poruse planilo. Na vsih krajih ima armada že silno veliko topov; menj je po primeri konjikov. Konjiški regimenti se še le zdaj iz Ogerskiga vzdigujejo in se bodo nar poprej okoli Dunaja vstavili. Govori se, da bo v enim mescu 10 regimentov konjikov v okolici Dunajskiga mesta tabor naredilo. Moč Avstrije se pri teh vojaških pripravah jasno vidi, zakaj če ravno jih bo veliko 1000 mož Ogersko zapustilo, bo vender še ta dežela tako posedena, da bo v sami Budi še 15,000 mož ostalo.

Ker se slasti menjavski listki silno ponarejajo, bo kakor slišimo postava dana, da se ne bo tih listkov nihče drugi kot samo kupci med sabo smel posluževati.

V enim tednu se je na Dunaju osem ljudi povozilo, kar očitno kaže, kako dobro bi bilo, da bi se divje dirjanje po ulicah nekoliko omejilo. Derm—v.

Terst. Iz Tersta se piše: Zlo se govori, da bo tukajšno slovansko društvo, edino politiško društvo na Avstrijskem, se nehala s politiko pečati, in se z naprej le z slovstvenimi reči pečalo. Ako je ta sklep samo od sebe storilo ali zavolj kakiga zunajnega vzroka, to ni znano. Poslednje bi se ne moglo misliti, ker je vedno po postavni poti hodilo, se ostro vlade deržalo, in posebno leta 1848 mnogo važnih reči storilo. Tudi se je vedno slišalo, da vživa polno zaupanja vsih gosposk.

Austrijska. Vojniška sila v Avstriji je razdeljena v pet oddelkov, ki skupej štejejo: Pešnih čet 358½, eskadronov 281; bojnih topov 766, in scer:

Pervi oddelk obstoji iz 108 pešnih čet, 117 eskadronov in 233 topov.

Drugi oddelk iz 128 pešnih čet, 30 eskadronov in 228 topov.

Tretji oddelk iz 94½ pešnih čet, 118 eskadronov in 231 topov.

Četrti oddelk iz 28 pešnih čet; 16 eskadronov in 74 topov.

Peti oddelk je sestavljen iz graničarskih polkov.

I. Pešcov vsih oddelkov je:

a) 43 tako imenovanih nemških polkov	266,445
b) 15 madjarskih polkov	86,335
c) 17 narodnih graničarskih polkov	84,720
d) 1 polk tirolskih lovcov	5,458
e) 20 čet granatirjev	20,340
f) 1 čet narodnih graničarskih serežanov	1,380
g) 1 četa šajkašev	2,049
h) 12 čet lovcov	17,880
i) 5 posadnih čet	5,288
Skupej	489,895

II. Konjkov.

a) 8 polkov oklepnikov	10,344
b) 6 „ dragonarjev	7,748
c) 7 „ švaližerjev	14,301
d) 12 „ huzarjev	23,943
e) 4 „ ulanov	8,172
S poprejšnjimi vred	554,409

III. Topništvo.

a) Četa bombardirjev	1,075
b) „ artificialov	1,000
c) 5 topniških polkov	18,665
d) Štacia topniška	400
e) Posadka topniška	4,471
S prejšnjimi vred	580,085

Razun tega še ima:

Inženirjev	183
Kopateljev	929
Saperjev	1,058
Pionirjev	4,384
Žandarjev (kterih polki se imajo še napolniti)	16,000
Lombardiška četa	900
Dve četi graničarski v Bukovini	1,878
Vojarjev	40,000
Pešcov glavniga štaba	2,610
Dragonarjev glavniga štaba	1,260
Sanitetskih pešcov	3,480
Penzioniranih in invalidov	30,000
Tedej vsih skupej	683,727

* Prenaredba kazenskiga zakonika za celo avstrijsko deržavo je že dokončana in se bo v ministerskem svetovavstvu te dni pretresovala.

Serbska. Po ministerskem razpisu se je v serbski vojvodini in temeškem Banatu pod predsedništvom deželniemu poglavarju pridana ministerjalniga komisarja serbsko-nemško-romansko šolsko svetovavstvo sestavilo.

* Iz Zemuna se v „Union“ piše: Ni davno kar so Poljci, Madjari in Nemci skozi Serbsko na Turško begali. Serbi imajo gotovo dovolj vzrokov, svoje sovražnike črtiti, in vendar so begune povsod prijazno sprijeli, so lepo z njimi ravnali in jim podporno roko podali, nobeniga niso izdali. Zdaj begajo turški Bosnjaki na Serbsko in ravno tisto varstvo se njim podeluje in to ne pervikrat. Serbska vlada se v tem tako lepo vede, da še nikdar niso zavolj tega pritožbe vstale, ako se je tudi tu in tam kaka nezadovoljnost od daleč zaslišala. Med vsimi tujci Turki to ljudomilo ravnanje nar bolj obrajtajo; veliko manj pa strastni Madjari. Oni se sicer v prvi uri ne morejo nikdar dovolj zahvaliti, pa kmalo potem se spet staro sovraštvo v njih zbudi. Vladoželjni nameni in podjarjenje drugih narodov, to jim je vedno na sercu, to je krivo, da Madjari ne porajtajo pravic drugih sosednih narodov, vedno še bi radi Bosno in Serbsko si podvergli. Madjari stopajo v službe svojovoljniga Sultana, drugi so avstrijski absolutisti in vendar se to ne graja. Res dolgo še naše Slava!

mnogim ušesam ne bo prijeten glas, med tem, ko madjarski Eljen! zlo dopade.

Česka. 10. t. m. je bil Dr. Wanka v Pragi za mestniga župana inštaliran.

* „Pražke nov.“ prinesejo 13. novembra sledeče oznanilo:

Visoko c. k. vojaško poveljstvo je za dobro spoznalo, tu izhajajoči od dr. Gablerja vredvani časopis „Union“ zavolj naj novejših strastnih in vladi upornih vodivnih sestavkov za čas obsede prepovedati.

Kar se po prezidialnem ukazu c. k. deželni vojaškiga poveljstva od današnega dne št. 132/B naznani.

Od c. k. preiskovavne komisije na Hradšinu v Pragi 12. novembra 1850.

Slovaska. Baron Geringer je poslal ministerjalnemu komisarju Kapy-u v Košice oster ukaz, ki se ima pod zgubo službe vsim vradnikam, da se po njem ravnajo, naznaniti, v katerem se zapove na podlagi enakopravnosti, da se imajo slovaškim občinam samo slovaški dopisi, razglasi in naznanila pošiljati; zraven tega se tudi zapove, da se vsi vradniki, ki imajo z slovaškim ljudstvom opraviti, morajo pred ko je mogoče, česki jezik popolnoma naučiti, da bodo zamogli občinam slovaški deržavni zakonik razkladati; tisti vradniki, ki bi se tej pravični naredbi zoperstavili, naj iz svoje službe stopijo, ker niso za rabo; vlada hoče, da se vsaki narodnosti pravica godi, in nikdar ne bo terpela, da bi se jezik eniga naroda drugimu v škodo razširjal. — V tem ukazu je bilo tudi odločeno, da naj se vsim rusinskim občinam, naj so na slovaški zemlji ali ne, ako je v občini le en rusinsk duhoven, rusinski deržavni zakonik pošilja, ako bi ljudstvo tudi cirilice ne znal brati, je zna vendar duhoven in zamore rusinski deržavni zakonik ljudem razkladati.

Ogerska. Iz severniga Ogerskiga se piše v „Union“ 5. novembra: Vedno očitajo Slovanam in posebno Slovakam, da ne znajo nehati tožiti, in da posebno madjarizem zlo sovražijo; zraven tega nam kažejo na naše ognjiše za kteriga naj rajši skerbimo, kakor da bi se s politiko pečali. To poslednje je grenk spomin na našo gorato deželo, kateri je natora mačeha bila, v kateri smo pa vedno živeli, in ako Bog da, se bomo tudi z naprej preživeli. Mi bomo to storili brez da bi zavolj tega molčali, ako nas nesramno obrekovanje v sum pripraviti skuša. Mi pred drugim hočemo red, vravnanje naših zadev, mi hočemo dobre in poštene vradnike, ki ne bodo iz ostankov revolucijskih glavarjev postavljeni, ampak iz srede slovaškiga ljudstva; pa zdaj bodo nam koj Madjari očitali, da smo panslavisti, nepokojneži, podpihovavci in prederzneži, in zdaj se je tudi najdlo, da Slovak ni za pisarnico. Zarez ne, ako se na vrata nekterih vradnikov poterka in vidi, kako lepo svoje dolžnosti opravljajo! Neskončno koristno je bilo v tej zadevi popotovanje ministra pravosodja v naši županiji, in kakor ustno in pismeno zvem, je on na pogreške in lenobo naletel, da se je silno čudil in to lenobo ostro očital. Tolažba se je nam dala, da se bo pri postavljanju vradnikov pri nas posebno na Slovane gledalo, med tem se naši mladenči pripravljajo k spraševanju, kteriga bo moral z naprej vsak storiti, kdor bo hotel službo zadobiti. In tako je tudi prav! Kdor hoče kaj biti, naj se uči, namesti da bi bil pol dneva na lovu, kakor pri nas več vradnikov, ki pravijo, da hodijo požrešno zver končavati, med tem pa svoje žepe z zajci in jerebici napolnijo. To je gola resnica. — K starimu fajmoštru neke karpatske vasi prideta pred dvema dnema dva žandarja, ko se je ravno mračilo, in rečeta, da sta k njemu poslana, ker so se tatje ponoči namenili, ga obropati. Stari mož je bil zlo vesel zavolj

nepričakovaniga varstva in postreže služabnikama pravice kolikor le more, sam jako pije in pripoveduje, kje de ima 200 gold. v srebru spravljenih, ki jih misli jutro v Trencin nesti. Napivajo si zdravice, govore, se smejaajo, pojejo, tatov pa ni in gospod fajmošter mirno zaspil. Ko se pa na jutro zbudi, najde svojo postrežnico v hlevu privezano, njemu pa je bilo vzeti tistih 200 gold., večsrebernine in ura. Oba žandarja sta bila le dva tatova, ki sta si v tako obleko napravila, de sta fajmoštra golufala.

Tuje dežele.

Bosna. Seraskier Omer paša je prišel v Blato, dve uri od Bosne, in je koj v Mostar list poslal, v katerem je 12 oseb nasnanil, de naj se mu izroče, med drugimi, Kavas-pašata. Menijo, de se bo to zgodilo, ker je Mostar v strašnem strahu. Kavas se je med tem od Kognica pomaknil, in pripoveduje se, de ga njegovi ljudje zapušajo. Hasanbeg je z 40 izbranimi osebami v Buno šel; pravijo pa, de mu je Seraskier ukazal, k njemu priti, njegovo zvestobo pohvalil in zagotovil, de ga bo Sultan velikodušno obdaril.

Govori se, de vezir Ali paša Seraskiera podpera. Zvitit stavec dobro ve, de ne more vspeha sultanovih prenapredb overati.

* Ko se v Hercegovini zve, de je Omer paša z vojniki v deželo prišel, se je ondi veliko gibanje pričelo. Černagora, ki ne more turskih vojakov blizo gledati, je keršanskim prebivavcam iz Grahoviga, Bagnania in Nikšića pomoč obljubila. Turki Nikšića so v dve stranki razdeljeni; močnejši stranka se prenapredbam ustavlja in si je namenila, Omer pašatu se upreti, slabiji stranka se pa hoče tirjanju vlade ukloniti.

Keršanski prebivavci tih krajev gledajo mirno te dogodbe. Turki iz Nikšića so mislili, ako bi bil Omer paša na zgubi, se vojakam ustaviti, ker na svojo naravno terdnjavo zapujejo, kakor tudi mislijo, de jih bo Vladika podperal in de jim bodo Grahovčani in Bagnani v pomoč priskočili. Zares, Grahovo bi zamoglo marsikako kervavo dogodbo med Černogorci in turskimi vojniki napraviti, ako bi turske gosposke mislile, staro oblast v tistih krajih spet vpeljati.

In, akoravno je Bagnanam vezir zapovedal živeža za redne vojake v Mostar poslati, vendar niso hotli bogati, in nočejo nikakoršne reči odrajtati.

* 2. novembra se iz Bosne piše: Kakor je vam že znano, je Omer paša vstajo v Hercegovini z naglim ravnanjem vdušil, brez de bi bila kri tekla. Vstajniki so se razšli. Ali paša, prekanjeni trinog, je spet za terdno svojo zvestobo obljubil.

Med tem ko se je Seraskier skoz Travnik in Duvno v Mostar namenil, so nakanili vstajniki v Tuzli, Zvorniku, Derventu itd. ga za herbtam v nadlego pripraviti. Omer paša je poslal Mustafa paša Melemdria z dvema bataljonama pešcov in dvema topama vstajnikom nasproti, na ktere je ta pri Vranduku zadel in tirjal, de naj orožje odlože. Vstajniki so ga pa zgrabili, so bili pa kmalo zmagani.

Med tem je Omer paša svojiga Čavzaaga k vstajnikom z poveljem poslal, de naj mirujejo. Tega aga so vjeli, so njegovo pismo stergali, in so tudi pota, ki iz Broda v Sarajevo hodi, zgrabili. Njegovo torbo so odperli in mu žugali, ako v njej kako tursko pismo dobe, mu glavo odrezati. K sreči pota niso najdlji, ker le malo znajo brati, pisma iz Dunaja na Omer pašata napisaniga. Ko so pisma pregledovali, je prišlo iz Tuzle še 300 konjkov, ki so se začeli pogovarjati, ko so slišali, de je aga tukaj zapert, ali ga hočejo umoriti, ali vrata njegove ječe razklati in ga

na kose razsekati. Pota namreč niso zapazili v gnječi, kar je on dobro porabil, pisma v torbo spravil in pobegnil.

30. pr. m. je prišel Omer paša s peterimi bataljoni pešcov, nekterimi eskadroni konjkov in dvema baterijama v Šebse. Vstajnikov je bilo tam krog 7000 in so se prav dobro držali in serčno branili. Seraskier se z svojo armado nalaš umikuje in prekani vstajniki, ki se toraj za njim spuste in Bosno prestopijo, ga nazaj zapodit. Al on, ki je dosegel, kar si je namenil, veli s topovi začeti streljati. Malo število rednih vojakov je imelo dovolj opraviti, sovražnike, kterih je bilo vedno več in ki so iz gojzda na vojake streljali, popolnoma premagati, bitva je bila vroča, in treba je bilo z handžaram udariti. Mustafa paša je enimu glavo preklal. Poslednjč so pa vstajniki omagali in 200 mertvih in 200 vjetih zgubili, mnogo jih je pa v Bosni utonilo. Bitva je terpela 4 ure, in Omer paša je bil v veliki nevarnosti, ker se je sovražnikov okrog 10,000 nabralo. On je ostal čez noč na borišu, 31. se je naprej podal, je dovolil vojakam šepse dve uri ropati in je, kakor pravijo tuzlanskiga pašata ujel.

Zavolj zmage Mustafa pašata 29. pr. m. je posada v Sarajevem 31. zjutraj ob šestih 25krat s topam ustrelila, in s tem upanje vstajnikov poderla. Med tem pa pride novica, de je Omer paša vstajnike zmagal, in streljanje se je 1. novembra spet ponovilo. Proti desetem dopoldne so zastavo na terdnjavo obesili, in iz terdnjave in iz ležiša se je začelo streljati s puškami in topovi, tako de je človek mislil, de je v sredi bitve. Naenkrat se oglase bobni v vojaških bolnišnicah, stražniki skupej de-rejo, puške nabijajo in začnejo po ulicah streljati. Vse iz hiš dere, zvedit, kaj de se je zdodilo? Vsi stražniki sprožijo puške. Vidili so se veseli in žalostni obrazi, dokler de je klicar po vsih ulicah vradno zmago naznanil. To je Turke tako jezilo, de so se nad prerokam hudovali, ker ni vstajnikom pomagali.

Mustai paša Babić, ki se je vstaje vdeležil in kteriga je Omer paša saboj vzel in potem v ležišu v Sarajevem zapert, je svojo službo zgubil.

Od prihoda noviga vezirja, Naireddin pašata, se še nič ne sliši. Sreča je, pravijo, de je on zvoljen, ker je mož napredka in živi po evropejski šegi.

* Iz bosniške meje se piše: V Mostaru punt zoper vlado vedno naraša in delajo se priprave za brambo mesta. — Povsod se rovi kopljejo, živež in potrebne reči se v mesto vozijo. Vezir Hercegovine je še vedno v Buni in pravijo, de mu je ostra zapoved prišla, vse kristjane skupej poklicati in jih oborožiti. — Turski prebivavci Gliubuskiga so se zoperkapitana spuntali, ker menijo, de je on svojevoločno poprave vpeljal, in so mu že z smertjo žugali. — Se nevarnosti oteti, je naglo v Buno pobegnil. V celi Hercegovini se terdovratno zoper povelja vlade ustavljajo; le kristjani se osodi tiho udajo. Jutro (1. novembra) bo v vas Pusina en oddelk Seraskiera prišel. Pouteršnim bo armada, ki se je proti Mostaru napotila, v Sirkem ostala in 2. novembra bo pred Mostaram stala.

Pozneje se piše: Več oddelkov Omer pašatovih vojakov gre proti Mostaru. 1. novembra na večer bo Mostar že obležen. Kervoželjni Kavas paša je z 100 možmi prednji straži Omer pašata nasproti šel, in ker se je bal, jo zgrabiti, je svoje ljudi v neki soteski na poti proti Mostaru skrili, de bi vojake neprevidno napadli. En oddelk Seraskiera, ki je skoz sredo Hercegovine šel, so vstajniki Kognice in Kuprisa napadli, so bili pa zmagani.

Ta novica je mostarske vstajnike zelo oplasila in jih primorala, orožje odložiti; pravijo, de so že pismo udanosti Seraskieru poslali, v katerem za odpušanje prosijo in naznanijo, de se hočejo vsim naredbam sultana podvreči. Torej se je, se pripoveduje, Omer paša v Travnik nazaj vrnil. Novice iz Krajne pa pravijo, de je tam z noviga vse na noge vstalo, kar se pa še ne more za gotovo naznaniti.

* Iz Bosne še piše 6. novembra: Mostarjani so naznanili, de so pripravljene 1600 vojakov Omer pašatovih kakor posadko v mesto sprijeti. Vstavniki so razperseni na vse strani in so dovoljni se udati. 3. t. m. bi bil imel Seraskier v mesto priti, pa do 5. ga ni bilo. Avstrijski general Mamula je turske meje pregledal, in našel je vse mirno.

Rusovska poljska. Iz Krakoviga se naznani 11. novembra, de so se ruski vojaki proti zahodu na pot podali.

Nemška. Časopis „Deutsche Reform“ piše: Porusija ne bo meča iz roke položila, dokler se ji ne bo gotovo poroštvo za prenapredbo nemške zveze dalo, ki bo porusko veljavo popolnoma varovalo.

* Zmešnjave na Nemškem se bodo vendar le pred kot ne mirno poravnale, ker se Porusi iz Hesena-Kasla umikajo in tudi v drugih rečeh poruska vlada, kakor se zdi, se bo avstrijski podvergla.

Turška. „Lloyd“ prinese sledeči zelo važni dopis iz Carigrada od 27. oktobra: De Izlam v Evropi že več časa le kakor deželna vlada obstoji, se dan na dan bolj vidi, kar se dežela za deželo od njega odterguje, vse sredstva, kterih se v lastni obstoj posluži, store ravno nasprotno. Na tako vižo je imenovanje Bulgarskiga za knezovino enako Moldavskemu, Valaškemu in Serbskemu le Rusii v dobro, ker je Sir Stratford Canning svojiga prijatla Voghoidesa, nekdanjiga kneza Samosa, za bulgarskiga kneza usilil. Bosna, Hercegovina Krajna in Albania ravno v ta namen delajo; poroštvo temu je sedajna vstaja.

Razne naznanila.

— 11. t. m. je bila na Dunaju slovanska Beseda v izbani Šperlovi. Vse slovanske narječja so bile zastopljene v Besedi. Patriarh Rajačić s celim krogom škofov je prišel k njej, in dunajskih Slovanov vsih rodov se je zelo obilo snidilo.

— V „Vidensky Dennik“ se piše iz Slovaškiga, de je c. k. komisar Nandory Hurbana spet v svojo službo postavil.

— V Allepo so se 16. pretekliga mesca nezrečene dogodbe pripetile. Turki in Arabci tega mesta so se zjedini in grozovite dela počenjali. Cerkve in hiše so zapalili in zropali, mnogo oseb ali umorili ali hudo ranili. Nek gerški škof je na strašno vižo dušo izdihnil. Vojaki se za to niso zmenili; vojaški poveljnik se je tisti čas v terdnjavo zapert. Zakaj de se je to zgodilo, še ni znano.

— Peštanska evangelska občina je znaniga Hurbana za pridgarja v Pestu zvolila.

— Goveja kuga se je v Budapeštanskem okrožju že v 55 soseskah pokazala in konec oktobra je razsajala še v 33. — Vradne naznanila pravijo, de je do konca oktobra med 41,902 govedmi, 16,609 goved napadla, od kterih se jih je 8696 ozdravilo, 5810 pa počerkalo, 119 je bilo ubitih in 1994 je bolnih ostalo. — Tedaj je vsako tretje živinco zbolelo in vsako sedmo cerknilo.

— V Galicio so prišli Porusi klavno živino in posebno konje kupovati, ki vse v srebru plačajo.

